

„ԲԱՂ ՏԱՌԷՔ ՄԱՆԻ ՏՆԱԾԸ ՈՐ ԻՆՏԻ ԳԱՆ.“ ԴՈՒԿ ԺԸ. 16.

ՀԱՏՈՐ ԼԴ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1, 1905

ԹԻԻ 11

ՅՈՐԴԱՆԱՆ

Աստուածաշնչին մէջ Յորդանան գետը առաջին անգամ կը յիշուի Արրահամի Ղովտէ բաժնուելուն առիթով, երբ Ղովտ Յորդանանու այն գաշտը ընտրեց իբրեւ իրեն բնակավայր, անոր շատ բարեբեր ըլլալուն համար, բայց յետոյ շատ պատճառներու նեցաւ զղջալու որ իր անձնասիրական և աշխարհային շարժառիթներով այսպէս ըրած էր. Հին Կտակարանի ժամանակները այս գետին հետ կապակցութիւն ունեցող մեծ գէպքն եղաւ Իսրայելացւոց անկէ անցնելը Աւետեաց Երկիրը մտնելու ճամբուն վրայ, երբ Յորդանանու ջուրերը բաժնուեցան մէկ և միւս կողմը և Իսրայելացիք անոր մէջէն անցան ցամաքով. Նոր Կտակարանի մէջ պատմուած գէպքը, որու կը դառնան մեր խորհուրդները տալին անգամ, մեր Տէրոջ մկրտութիւնն է. Այս սուրբ արարողութեան կատարուած ճիշդ տեղը չենք գիտեր, բայց կը կարգանք թէ ուրիշ ժամանակ մը Յովհաննէս կը մկրտէր Այնոնի մէջ, և կը կարծուի թէ Յիսուսի մկրտութիւնը հոն տեղի ունեցաւ:

Այս գետին անունը կը նշանակէ Իջնող. Եւ անիկա գրեթէ 700 ոտք կ'իջնէ Գալիլեայի ծովուն և Մեռեալ ծովուն մէջտեղ. Անոր վրայ քիչ կամուրջներ կան, և ընդհանրապէս ոտքով կ'անցնուի գետէն. Հոս ցուցուած կամուրջը Մեռեալ ծովէն քիչ հեռու է:

Բնական է որ կրօնական տօնախմբութիւններու ատեն այս գետը սիրելի ըլլայ Քրիստոնեաներու. Ուր տաւորներուն Այնոնի մէջ ըզգանալու սովորութիւնը վայելու է. և մանկիկներու մկրտութեան համար անկէ տիկերով ջուր առնելը, ինչպէս շատ

անգամ կ'ըլլայ, գովելի է. պայմանով որ չկենայ այն սխալ գաղափարը թէ ջուրը մեղքեր լուալու համար մասնաւոր ազդեցութիւն մը ունի:

ՀՐԵՏԱԿԻ ՓՈՐՐԻԿ ԱՐՁԱՆԸ

Ամառուան պայծառ առաւօտ մը քանի մը տղաք կը սպասէին զիւրաւան դպրոցի մը դուռը. Իրարու հետ կը խօսակցէին և մտիկ կ'ընէին թըւչունի մը զուարթ երգին ձայնը որ ճամբուն միւս կողմէն կու գար. Եւ ահա

մասնաւոր կերպով մը, որ ժամերուն անցնելը չէր զգացուեր. Երբ դպրոցն աւարտեցաւ, վարժապետը իր գրասեղանէն հանեց սնտուկ մը որուն վրայ թռչուններու պատկերներ նկարուած էին. Տղաքը գրասեղանին քով կանչեց և ըսաւ թէ անոնց ամէն մէկուն մէյմէկ փոքրիկ ընծայ բերած է. Այնուհետեւ, մինչ տղաքը իր շուրջը կայնած էին, գրասեղանէն հանեց ճերմակ և կարմիր խեցիներ և քանի մը գեղեցիկ խաղալիքներ, զորոնք ա-

վարժապետը եկաւ և իրեն ամէն ժամանակուան սովորութեանը պէս զուարթութեամբ և սրտագին ըսաւ. «Բարի եկիք, տղաքս» «Բարի եկիք, վարժապետ», գոչեցին աշակերտները:

Մեծ մատերու չփումէն մաշած գիրքերը դուրս հանուեցան գրասեղաններէն և դպրոցն սկսաւ. Ծոյլ տղաքը այդ առաւօտ մուգան յօրանջել, երես թթուեցնել և վագանձի փափաքիլ, վասն զի վարժապետը այնպէս քաղցրութեամբ կը խօսէր անոնց հետ և անոնց բոլոր դասերը այնպէս կը դիւրացներ կը պարզէր,

նոնց տուաւ անուշ և հաճելի խօսքերով. Բայց ամէնէն սիրուն բանն էր հրեշտակի պղտիկ մէկ արձանը. Անիկա կը կանգնէր իր պտղտիկ ճերմակ ձեռքերը կուրծքին վրայ ծալած, երեսը վեր տնկած, և այնպէս գեղեցիկ և մաքուր կ'երևնար, որ տղաք աչքերնին անոր վրայ տնկեցին հիացումով. Անոնք անոր նման բան երբեք տեսած չէին:

«Այ» փոքրիկ հրեշտակը այնչափ սիրուն է որ չկրնար տրուիլ տղու մը որ սրտով բարի և հաւատարիմ չէ. Բայց ձեր մէջէն ով որ վաղը բերէ

երկրիս վրայ գտնուած ամենէն պայծառ բանը, հրեշտակը ան պիտի ընդունի։”

Տղաքը իրարու վրայ նայեցան, և չէր երևնար թէ հասկցան վարժապետին ըսածը։ Բայց վարժապետը ա՛լ ուրիշ բան չըսաւ, և անոնք տուն գացին։

Հետեւեալ օրը դասերուն լմնալէն ետքը, տղաքը վարժապետին բոլոր տիքը հաւաքուեցան անոր ցուցնելու համար իրենց բերածները։ Անոնցմէ մէկը փայլուն քարեր ժողոված էր ճամբուն քովէն։ Մէկը արծաթի պզտիկ կտոր մը այնքան յղկեր էր որ հայելիի պէս կը փայլէր։ Ուրիշ մը ժամացոյցի մետալիոն մը բերած էր, զոր տուած էր անոր հայրը։ Եւ Յովսէփ, վաճառականին որդին, բերած էր կուրծքի գնդափնդ մը, որուն կեղծոնը աղաւմանդի նման փայլող քար մը կար։ «Ա՛հ, ի՞նչ ամենէն պայծառն է,» պոռաց Յովսէփ։ «Բայց ո՞ր է փոքրիկ Գէորգը,» հարցուց վարժապետը, չորս կողմը նայելով։ «Մենք չենք կրնար որոշում տալ մինչև որ Գէորգ չբերէ իր նուէրը։”

Այդ վայրկեանին փոքրիկ Գէորգ, հացագործին միակ մանչը, վազելով ներս մտաւ։ Իր ձեռքերուն մէջ զորոնք սիրուն կերպով կուրծքին վրայ բռնած էր, կար ձիւնի պէս ճերմակ աղանի մը։ Աղանիին վրայ տեսնուած կարմիր կաթիլներ կը ցուցնէին թէ անիկա վիրաւորուած էր։

«Ո՛հ, վարժապետ,» աղաղակեց Գէորգ, «ես պայծառ բան մը կը փնտռէի, և այս խեղճ աղանիին պատահեցայ։ Անգամ տղաք քարեր կը նետէին անոր վրայ, և ես զանիկա արագ մը բռնեցի և հոս վաղեցի։ Ո՛հ, կը վախնամ թէ պիտի մեռնի։” Ճիշդ Գէորգի խօսած ժամանակը աղանին գոցեց իր քնքուշ աչքերը, և Գէորգի պարանոցին վրայ ինկաւ, կախեց իր փոքրիկ գլուխը, և մեռաւ։

Գէորգ իր փոքրիկ ծունկերուն վրայ ինկաւ վարժապետին դրասեղանին քով, և իր աչքերէն երկու խոշոր արցունքի կաթիլներ ինկան խեղճ աղանիին կոտրած թևերուն վրայ։

Վարժապետը մեռած թուշունը առաւ Գէորգի ձեռքերէն, և զանիկա փափկութեամբ դրաւ իր գրասեղանին վրայ։ Յետոյ աշակերտներուն դառնալով՝ ըսաւ, «Տղաք, երկրի վրայ չկայ գլխութեան արցունքէ աւելի պայծառ բան։” «Ճերմակ հրեշտակը

տուէք փոքրիկ Գէորգին,» պոռացին տղաքը։ «Մենք հիմա գիտենք թէ ի՛նչ ըսել ուղեցիք, և անոր նուէրը մեզմէ սեէ մէկուն նուէրէն աւելի աղէկ է։”

Իմաստուն վարժապետը Գէորգի տուաւ ճերմակ հրեշտակը, և դուք ամենդ ալ կ’ըսէք անշուշտ թէ անիկա արժանի էր այդ պարգևին։

ԹԻՆԻԹԻ ԵԿԵՂԵՅԻ Ի ՆԻԻ ԵՈՐՔ

Նիւ Եօրք քաղաքին ընդարձակուելուն հետեւանքներէն մէկն եղած է եկեղեցիներէն շատիննոր տեղեր փոխադրուելը։ Սկիզբները քաղաքը կը գրաւէր հարաւային ծայրը միայն այն նեղ կղզիին որ կ’ընայ Հըտսըն գետին և իսթըրն (Սրեւերան) կոչուած գետին մէջտեղ։ Բանի մեծցաւ քաղաքը, այս հարաւային ծայրը հետզհետէ եկան գրաւեցին վաճառատուններ,

և բնակութիւնները դէպ ի վեր գացին։ Եկեղեցիներ, որոնք երբեմն կը շրջապատուէին բաղնիքի ժողովուրդներէ, կամաց կամաց ետե թողուեցան, վասն զի ժողովուրդները նոր տեղեր հաստատեցին իրենց բնակութիւնը հեռուն դէպ հիւսիս, մինչև որ վերջապէս հարկ եղաւ եկեղեցիներն ալ այն տեղերը շինել։ Օրինակի համար Պրոտուէյ Թէպէրնէքը, քաղաքին գլխաւոր ժողովական եկեղեցին, երկու անգամ հարկ եղած է ծախել և նոր շէնք մը շինել։ Եւ ժողովուրդը դեռ անցեալ տարի մտաւ իր նորաշէն շէնքը որ քանի մը մըն հիւսիս կ’ընայ Լքուած շէնքէն։

Թրինիթի (Երրորդութիւն) եկեղեցւոյն ժողովուրդը տակաւին իր կրօնական պաշտասունքը կը կատարէ իր հին շէնքին մէջ, որ քաղաքին ամենէն բանուկ մասին մէջ կը գտնուի Ուոլ փողոցին մօ-

տիկը։ Այս փողոցը դրամական գլխաւոր կեդրոնն է Սմերիկայի, և ամենէն մեծ երէն մէկը աշխարհի մէջ։ Եկեղեցւոյ շէնքը կանուխ շինուած է, և եկեղեցին շատ հարստացած է, վասն զի անոր կալուածներուն գինը միշտ կը բարձրանայ։ Եկեղեցին ճիւղ ինը եկեղեցի ունի իր հսկողութեան ներքեւ, և նպաստ կու տայ քսան ուրիշ եկեղեցիներու, որոնք առաքելութեան գործ կ’ընեն քաղաքին աղքատ թաղերուն մէջ։ Կը պատկանի Բողոքականաց

Եպիսկոպոսական յարանուանութեան, որ Բողոքական ամենէն մեծ յարանուանութիւնն է քաղաքին մէջ և ունի իւր 150 եկեղեցի։

Թրինիթիի զանգակատունը 120 կանգունէն աւելի բարձրութիւն ունի, և առաջ քաղաքին առաջին առարկան էր, զոր կը տեսնէին նաւահանգիստ մտնողները։ Բայց հիմա անոր մօտ 15, 20 և մինչև 25 յարկերով շատ շէնքեր կան բարձր, այնպէս որ հիմա այլ ևս նշանաւոր չէ և այնքան ուշադրութիւն չգրաւեր։ Չենք կարծեր թէ բարձր շէնքերը կ’աւելցնեն քաղաքներուն գեղեցկութիւնը կամ զանոնք աւելի փափաքելի կ’ընեն բնակելու համար։

ԻՆՉՊԵՍ ՁԵՌՔ ԲԵՐԱԻ ԻՐ ԴԻՐԲԸ

Այն տղան որ իր գործատէրոջ կառելի եղածին չափ քիչ գործ կ’ընէ, երբեմն կը զարմանայ թէ ինչո՞ւ իրեն աւելի բարձր դիրք մը չտրուիր վաճառատան կամ գործատեղիին մէջ, մինչ իրմէ քիչ փայլուն մէկ ընկերը որ կը գործէ ուրիշ հաստատութեան մը մէջ, շատ արագ յառաջ գացած է։ Հաւանօրէն պատճառն այն է որ իրմէ աւելի քիչ փայլուն ընկերը աւելի հաւատարիմ է եւ աւելի խղճմտութեամբ կը գործէ, միշտ ընելով բաւականէն աւելին, իր համեստ թու չափը ստանալու համար։ Կը սիրէ իր գործը, և երբ պատահութիւն ըլլայ աւելի աղէկ պաշտօն մը կը տրուի իրեն, զոր կը կատարէ հաւասար հաւատարմութեամբ։ Ասոր մէկ լուսաբանութիւնը կը տեսնուի հետեւեալ իրական միջադէպին մէջ։

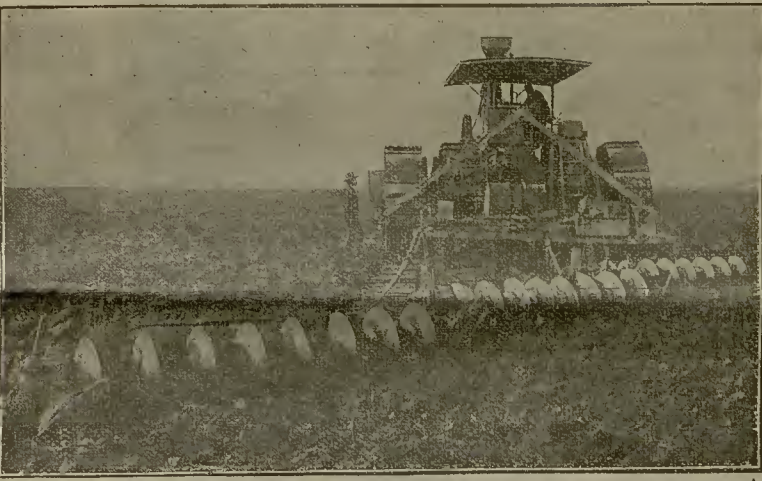
Տասնըվեց տարեկան տղայ մը գործ

կը փնտռէր Ս. Բերկեան մեծ քաղաքի մը մէջ։ Երկու շաբաթ պարապ տեղ սպասեց և գրեթէ այլ ևս անցոյց եղաւ թէ ոեւէ գործ կարող պիտի ըլլար գտնել։ Օր մը կէսօրէն ետքը վաճառատունէ մը ներս մտաւ։ Տղան ըրաւ սովորական հարցումը, «Ինձի տալու գործ սը ունի՞ք»։ Վաճառատան տէրը, Մր. Սթոն, որու ուղղութեամբ հարցումը, պատասխանեց. «Ոչ առ այժմ»։ Յետոյ պատանին երեւին վրայ վհատութեան նշան տեսնելով՝ ըսաւ, «Եթէ կ'ուզես կէս ժամու չափ աշխատիլ, վար իջիր և շարէ այդ վառելափայտերը, և ես քեզի քառորդ տոլար (իբր վեց դահեկան) պիտի տամ»։ «Շատ աղէկ, շնորհակալ եմ», պատասխանեց պատանին և վար իջաւ։ Երբ վաճառատունը պիտի դուրսէր իրիկունը, վեր եկաւ և վաճառականին գնաց. «Շատ լաւ», ըսաւ մարդը, «քիչ մը արտօրաշուք փայտերը շարեցիր։ Ահա ստակդ»։ «Ոչ, տէր», չլմնացի տակաւին, և կ'ուզեմ ըմբռնել վաղն առտու», ըսաւ պատանին, և չառաւ ստակը։

«Շատ լաւ», ըսաւ վաճառականը, և ա'լ չխորհեցաւ գործին վրայ մինչեւ հետեւեալ առաւօտ։ Հետեւեալ առաւօտ Մր. Սթոն դիպուածով վար իջաւ, և միտք բերելով փայտի դէզը, նայեցաւ փայտանոցին և ամխանոցին մէջ փայտը կարգ կարգ շարուած էր, փայտանոցը մաքուր աւելուած էր, և պատանին այդ միջոցին ամխանոցը շիտակելու կը զբաղէր։ «Եյ», ըսաւ Մր. Սթոն, «ես քեզի փայտը դիզելէ զատ ուրիշ գործ չյանձնարարեցի»։ «Այո, տէր, գիտեմ», պատասխանեց պատանին, «բայց տեսայ որ ասիկա ալ ընել պէտք է, և ես աւելի կ'ուզեմ գործել քան չգործել, իմ սիրտս հանգիստ չըլլար։ Բայց ես իմ քառորդ տոլարէս աւելի բան չեմ ափնկալեր»։ «Բէ՛հ», ըրաւ վաճառականը, և իր գրասենեակը գնաց առանց ուրիշ բան մը ըսելու։ Կէս ժամ ետքը պատանին իր վարձքն ընդունելու համար ներկայացաւ մաքրուած, և լաւ մը սանտրուած։ Մր. Սթոն անոր տուաւ քառորդը. «Շնորհակալ եմ», ըսաւ պատանին, և դարձաւ երթալու համար։ «Եցիր», ըսաւ վաճառականը, «դուն գործելու տեղ մը ունի՞ս»։ «Ոչ, տէր», «Ես կ'ուզեմ որ քեզ քովս առնեմ։ Ահա», — բան

մը գրելով կտոր մը թուղթի վրայ — «ասիկա հաշուեմանին քով կայնող պարոնին տար, ան պիտի ըսէ քեզի ինչ ընելիքդ»։ Հիմակուհի մը քեզի շաբաթը վեց տոլար պիտի տամ, գործը ըրէ վարը ըրածիդ պէս. ահա այսչափ»։ Եւ Մր. Սթոն մէկ կողմ գնաց պատանին առջեւէն, որ ապրիլի 1-ին և ուրախութեան մէջ ընկղմած էր։

Այս պատահեցաւ բաւական տարին երաւալ։ Մր. Սթոնի վաճառատունը հիմա այն ժամանակուանին կրկնապատիկէն աւելի ընդարձակուած է. և անոր վերադասուին է այն պատանին որ վառելափայտ շարեց քառորդ տոլար վարձքով։ Հաւատարմութիւնը անոր նշանաբանն էր։ Ատով յառաջ գնաց քայլ առ քայլ, բայց տակաւին հասած չէ կատարեալ յաջողութեան զազաթնակէտը։ Վստահ ենք թէ օր մը ընկեր պիտի ըլլայ կա'մ իր գործատէրոջ հետ, եւ կա'մ ուրիշ վաճառատան մը մէջ։

ՇՈՂՈՒՄԱՐԺ ԱՐՈՐ ՄԸ

Այս երկրագործական գործիքին վրայով մեր ընթերցողներուն չենք կրնար պատկերէն սորվածնէն աւելի խօսիլ, վասն զի չենք տեսած հատ մը։ Այս արօրը կը գործէ շողիով փոխանակ ձիերու կամ եզներու, և շողեշարժ մեքենան չյոգնիր։ Ամէն մէկ անգամ որ այս մեքենան կ'անցնի արտին մէջէն, 20 ակօսէ աւելի կը բանայ, և 30 եզներու ընելիք գործէն աւելի կը կատարէ միևնոյն ժամանակին մէջ, և զանիկա բանեցնելու համար երկու երեք մարդէ աւելի պէտք չէ։ Հարկաւ միայն ընդարձակ արտերու կուգայ այսպիսի մեքենայի մը գործածութիւնը։ Այս պատկերը Գալիֆորնիոյ մէջ առնուեցաւ, ուր ամէն մէկ արտ քանի մը հարիւր արտաւար է։ Չենք կարծեր թէ այսպիսի արօր մը կրնայ գործածուիլ քարոտ հողի մէջ։

ԻՆՉՈՒ ԱՂՄՈՒԿ ՀԱՆՅՑ ԲՈՎԸՐ

Ծերուկ Բովլըր քիչ անգամ կը հաշէր. իր հնեղ ձայնը այն ատեն կը լսուէր միայն, երբ մեծ բան մը պատահէր, և ամբողջ ընտանիքը կ'ըլլէր հասկնալու թէ ինչ կայ, կը բնակէր դուրսը առանձին տնակի մը մէջ մարդակերտին վրայ, և գիշերը հնագին չղթայ մը կը կրէր իր վիզը։ Վասն զի եթէ Բովլըր հարկ դատէր հաշել, կրնար հարկ դատել նաև յարձակիլ։

Գիշեր մը սաստիկ փոթորիկ կար, և հովը կը գոռար տանը բողբոջէր։ Կէս գիշեր էր երբ Բովլըրի հաշելու ազդարար ձայնը լսուեցաւ։ Տղաքը իսկոյն ելան և մայրին սենեակը եկան։ Հայրը ըսաւ թէ հովը գրգռած ըլլալու է Բովլըրը. և պէտք է որ ժամանակ մը սպասեն։ Բայց շունը հետզհետէ աւելի բարձրացուց իր ձայնը. ուստի տղոց հայրը հանդերձները հագաւ և խոհանոցն երթալով չորս կողմը նայեցաւ։ Անսովոր բան մը չէր տեսնուեր։ Լապտեր մը վառեց և կողմնական դուռը բացաւ։ Ինչ կը կարծէր թէ գտաւ հոն։ Փողոցի փոքրիկ կատու մը միայն, որ գրան մէջ սեղմուած էր և ողորմելի կերպով կը մլաւէր։ Հայրը առաւ կատուի ձագը և դռնէն, «Լմացաւ, ծերուկ», և Բովլըր նորէն իր խշտեակը մտաւ։

Մայրը վար իջաւ և կատուի ձագին քիչ մը կաթ տուաւ և փոքրիկ անկողին մը պատրաստեց խոհանոցի ջերմոցին ետեւը, և այս կերպով փոքրիկ կատուն սկսաւ այդ տանը մէջ բնակիլ։ Անոնք երբեք չէին գիտեր թէ կատուի ձագը ինչպէս հոն եկած էր. և եթէ Բովլըր գիտէր, բան մը չըսաւ։ Փոքրիկ թափառականին համար ընելու գործին մէջ իրեն ինկած բաժինը կատարուած էր։

ՍՒՐՈՑ ԳՈՐԾԸ

Կը պատմուի թէ դար մը առաջ Եւրոպայի հիւսիսային կողմը հին մայր եկեղեցի մը կար, որուն կամարներէն մէկուն վրայ հիանալի գեղեցիկ դէմք մը քանդակուած էր։ Երկար ժամանակ ծածկուած էր անիկա, մինչև որ մը արեւին լոյսը կողմնական պատուհանէ մը ներս մտնելով երևան բերաւ այն անզուգական գործը։ Եւ տարուէ տարի, ցերեկները երբ կարճ ժամու մը միջոցին անիկա կը

